

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 614 din 31 august 2010

HOTĂRÂREA
din 23 septembrie 2008,
definitivă la 23 decembrie 2008,
în Cauza Urbanovici împotriva României
(Cererea nr. 24.466/03)

În Cauza Urbanovici împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, judecători, și din Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 2 septembrie 2008,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 24.466/03) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, doamna Erzebet Gyongyike Urbanovici (*reclamanta*), a sesizat Curtea la data de 11 iulie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Reclamanta a susținut că desființarea unei hotărâri definitive și irevocabile pronunțate în favoarea sa în urma promovării unei căi extraordinare de atac i-a încălcat dreptul la un proces echitabil și dreptul său de proprietate.

3. La data de 29 iunie 2007, Curtea a hotărât să comunice Guvernului cererea. De asemenea, aceasta a hotărât să analizeze în același timp atât admisibilitatea, cât și temeinicia cauzei (art. 29 § 3).

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1959 și locuiește în Oradea.

A. Acțiunea în revendicare

5. La data de 14 mai 1999, reclamanta a depus la Judecătoria Oradea o acțiune în revendicare a unei suprafețe de teren pe care, deși potrivit cărții funciare aceasta figura ca aparținând Consiliului Local Oradea, ea susținea că o moștenise de la E.S., care o primise de la statul român în schimbul unui alt lot de teren. Cele 3 instanțe care au soluționat această cerere au dat câștig de cauză reclamantei. Judecătoria Oradea a pronunțat sentința la data de 4 iulie 2000. În urma apelului, respectiv a recursului, formulate de Consiliul Local Oradea, Tribunalul Bihor, respectiv Curtea de Apel Oradea au menținut sentința la data de 16 februarie 2001 și, ulterior, la data de 21 mai 2001, această din urmă decizie fiind definitivă și irevocabilă.

6. În fața tuturor instanțelor care s-au pronunțat asupra cauzei, Consiliul Local Oradea a argumentat faptul că Adeverința nr. 10.524 din 14 mai 1955, folosită de reclamantă pentru a-și dovedi dreptul de proprietate, era falsă, deoarece conținea o serie de neregularități.

7. Prima instanță și instanța de apel au respins argumentul pe motivul că pârâțul, respectiv apelantul, nu adusese dovezi pentru a-și dovedi susținerile. Mai mult, instanțele au observat că, așa cum reieșea din informațiile pe care le aveau la dispoziție, nu fusese începută nicio procedură penală în acest sens.

8. Instanța de recurs a respins cererea Consiliului Local Oradea de suspendare a procedurii până la soluționarea cererii de anulare a adeverinței (procedură descrisă în paragrafele 10-12 de mai jos). Pe fondul cauzei, aceasta a reținut următoarele:

„Într-adevăr, inadvertența sesizată de către recurent cu privire la Adeverința nr. 10.524 din 14 mai 1955... pare a fi întemeiată, dar, cu toate acestea, nu i se poate înlătura caracterul de început de dovadă scrisă, condiție în care instanța de fond, în mod corect, a procedat și la administrarea altor probe; declarațiile martorilor au confirmat că între statul român și E.S. a operat un transfer de terenuri, acesta din urmă exercitând posesia în mod public, pașnic și netulburat... Această stare de fapt este confirmată și prin dezmembrămintele topografice ce au fost operate, faptul schimbului de terenuri fiind dovedit indubitabil prin Adresa nr. 28.182 din 18 octombrie 1949, eliberată de Ministerul Agriculturii..., probă ce nu poate fi contestată...”

De asemenea, instanța a observat că cercetarea penală a pretensei falsificări a adeverinței din 1955 se încheiase la data de 17 martie 2001, constatându-se prescripția răspunderii penale. Totuși, Curtea de Apel Oradea a considerat că, în orice caz, probele administrate, în special adresa din 18 octombrie 1949, au făcut ca cercetarea să devină lipsită de relevanță.

9. La o dată neprecizată, titlul de proprietate al reclamantei a fost înscris în cartea funciară.

B. Acțiunea în anulare a adeverinței din 1955

10. La data de 19 aprilie 2001, Consiliul Local Oradea a depus la Judecătoria Oradea o acțiune împotriva reclamantei, urmărind anularea adeverinței din 14 mai 1955 deoarece cuprindea neregularități. Reclamanta a invocat excepția autorității de lucru judecat, în măsura în care instanțele care au statuat cu privire la acțiunea în revendicare soluționaseră deja acest aspect.

11. Cauza a fost strămutată la Judecătoria Arad, care, la data de 28 martie 2002, a admis acțiunea, a statuat că documentul era fals și l-a anulat.

12. Apelul, respectiv recursul reclamantei au fost respinse succesiv de Tribunalul Arad, la data de 10 iulie 2002, și de Curtea de Apel Timișoara, prin Decizia irevocabilă din data de 3 decembrie 2002. C. Recursul în anulare împotriva Deciziei din 21 mai 2001

13. În urma soluției date de Curtea de Apel Timișoara, Consiliul Local Oradea a formulat cerere de revizuire împotriva Deciziei din 21 mai 2001. De asemenea, acesta i-a cerut procurorului general să formuleze un recurs în anulare în fața Curții Supreme de Justiție, în vederea casării aceleiași decizii.

14. Prin Decizia irevocabilă din data de 19 februarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea procurorului general, a reținut că adeverința din anul 1955 fusese declarată falsă, a casat toate hotărârile pronunțate în acțiunea în revendicare și, statuând pe fondul cauzei, a respins acțiunea inițială pe motivul că reclamanta nu își dovedise dreptul de proprietate. Curtea Supremă de Justiție a reținut următoarele:

„Deși, conform art. 129 (5) din Codul de procedură civilă, judecătorii au îndatorirea să stăruie prin toate mijloacele legale pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, instanța de recurs a respins cererea de suspendare a cauzei, considerând că este neîntemeiată, cu toate că soluția ce urma să se pronunțe în acțiunea în anulare era esențială pentru pronunțarea unei hotărâri legale.”

15. La data de 20 martie 2003, la cererea Consiliului Local Oradea, Judecătoria Oradea, față de decizia Curții Supreme de Justiție, a luat act de renunțarea la cererea de revizuire formulată.

II. Dreptul intern pertinent

16. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă sunt următoarele:

Articolul 322

„ Revizuirea unei hotărâri rămase definitivă... se poate cere în următoarele cazuri:

.....

4.dacă hotărârea s-a dat în temeiul unui înscris declarat fals în cursul sau în urma judecății...”

Articolul 330

„ Procurorul general, din oficiu sau la cererea Ministrului Justiției, poate ataca cu recurs în anulare, la Curtea Supremă de Justiție, hotărârile judecătorești irevocabile pentru următoarele motive: ...

2. când prin hotărârea atacată s-a produs o încălcare esențială a legii, ce a determinat o soluționare greșită a cauzei pe fond, ori această hotărâre este vădit netemeinică;”

17. Art. 330 a fost abrogat prin art. I pct. 17 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 58/2003 privind modificarea și completarea Codului de procedură civilă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 195/2004

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

18. În temeiul art. 6 § 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1, reclamanta s-a plâns de faptul că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său de proprietate au fost încălcate în măsura în care Hotărârea irevocabilă din 21 mai 2001 a Curții de Apel Oradea a fost casată și, în final, acțiunea sa a fost respinsă pe fond într-o cale extraordinară de atac. Art. 6 § 1 prevede următoarele, în partea sa relevantă:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

Articolul 1 din Protocolul nr 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

19. Invocând Cauza *Stoicescu împotriva României* (revizuire, nr. 31.551/96, 21 septembrie 2004), Guvernul a argumentat că reclamanta nu a fost victima unei încălcări a prevederilor de mai sus, în măsura în care nu a putut dovedi că a dobândit prin moștenire un drept de proprietate.

20. Reclamanta a contestat această poziție și a reiterat că probele aduse în procedura internă i-au confirmat drepturile succesoriale.

21. Curtea consideră că excepția de inadmisibilitate invocată de Guvern ridică probleme care sunt strâns legate de fondul cererii. Prin urmare, unește excepția preliminară cu fondul cauzei.

22. Curtea constată că cererea nu este vădit neîntemeiată în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, aceasta constată că ea nu este lovită de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

23. Guvernul a reiterat principiile Curții cu privire la căile extraordinare de atac prin care au fost anulate hotărâri definitive și irevocabile. Acesta a informat Curtea că procedura extraordinară folosită în cauză a fost abrogată din Codul de procedură civilă.

24. De asemenea, Guvernul a subliniat că, în măsura în care reclamanta nu și-a dovedit dreptul de proprietate, aceasta nu poate pretinde că avea un „bun“ în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Prin urmare, nu a avut loc nicio ingerință în dreptul său de proprietate ca urmare a casării hotărârii definitive și irevocabile. Totuși, în cazul în care Curtea va considera că reclamanta avea un „bun“, Guvernul arată că ingerința a fost prevăzută de lege și a urmărit un scop legitim, cu care a fost proporțională. În mod special, Guvernul a mai arătat că, întrucât adeverința folosită de reclamantă fusese declarată falsă, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia irevocabilă tocmai pentru a corecta o eroare judiciară comisă de instanțele ordinare.

25. Reclamanta se opune poziției Guvernului. Aceasta a arătat că, admitând un recurs în anulare, Curtea Supremă de Justiție a desființat toate hotărârile anterioare ce îi erau favorabile, încălcându-i astfel dreptul la un proces echitabil și determinându să își piardă titlul de proprietate asupra terenului în discuție.

2. Aprecierea Curții

a) Principii generale

26. Curtea reiterează că, potrivit jurisprudenței sale bine stabilite, dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, astfel cum este el garantat de art. 6 § 1, trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță, printre altele, supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre aspectele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai fie readusă în discuție (*Cauza Brumărescu împotriva României* [MC], nr. 28.342/95, § 61, CEDO 1999-VII).

27. Curtea a avut de-a face în mai multe rânduri cu cauze ce ridicau probleme similare cu cea din prezenta speță, în care a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, deoarece a considerat că recursul în anulare analizat a încălcat principiul securității raporturilor juridice, în măsura în care promovarea sa nu se afla la dispoziția părților din proces, ci numai la dispoziția procurorului general, și deoarece, prin admiterea cererii, Curtea Supremă de Justiție a desființat o întreagă procedură judiciară care s-a finalizat cu o hotărâre judecătorească ce avea autoritate de lucru judecat și care, mai mult decât atât, fusese și executată (vezi, printre multe altele, *Brumărescu*, menționată mai sus, § 62; *S.C. Mașinexportimport Industrial Group - S.A. împotriva României*, nr. 22.687/03, § 36, 1 decembrie 2005; și *Cornif împotriva României*, nr. 42.872/02, §§ 29 și 30, 11 ianuarie 2007).

28. De asemenea, Curtea a considerat că o casare a unei astfel de decizii după ce a rămas definitivă și a devenit irevocabilă a constituit o privare de proprietate în sensul celei de-a doua fraze a primului paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1, ce nu putea fi justificată decât dacă se dovedea, printre altele, că s-a făcut „pentru cauză de utilitate publică” și „în condițiile prevăzute de lege”. Mai mult, orice ingerință asupra dreptului de proprietate trebuie să respecte și cerința proporționalității (vezi *Brumărescu*, §§ 77 și 78; *S.C. Mașinexportimport Industrial Group - S.A.*, § 44; și *Cornif*, §§ 39 și 40, hotărâri menționate mai sus).

29. Curtea reiterează că niciuna dintre părți nu are dreptul să ceară revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii cu unicul scop de a obține o reanalizare a fondului cauzei. Puterea de revizuire a instanțelor superioare ar trebui exercitată pentru a corecta erorile judiciare, nu pentru a realiza o nouă analiză a fondului cauzei. Revizuirea nu trebuie să devină un apel deghizat, iar simplul fapt că ar putea exista două puncte de vedere diferite asupra chestiunii puse în discuție nu este un motiv suficient de a rejudeca o cauză. O abatere de la acest principiu este justificată numai atunci când este dictată de circumstanțe substanțiale și imperios necesare (vezi *Ryabykh împotriva Rusiei*, nr. 52.854/99, § 52, CEDO 2003-IX).

30. Chiar dacă o astfel de revizuire ar fi justificată, anumite circumstanțe speciale ale cauzei ar putea revela faptul că modalitatea efectivă în care a fost folosită această cale a afectat însăși esența unui proces echitabil. În mod special, Curtea trebuie să evalueze dacă, într-o anumită speță, puterea de a promova și de a derula un recurs extraordinar a fost exercitată de autorități astfel încât să păstreze, în cea mai mare măsură posibilă, un just echilibru între interesele în cauză (vezi, *mutatis mutandis*, *Nikitin împotriva Rusiei*, nr. 50.178/99, § 57, CEDO 2004-VIII).

b)Aplicarea acestor principii în cauza de față

31. În cauza de față, instanțele au statuat în favoarea reclamantei într-o acțiune în revendicare și au considerat irelevant pentru cauză faptul că unul dintre documentele folosite ca probă ar putea fi fals. Așadar, Curtea consideră că intervenția Curții Supreme de Justiție nu era necesară pentru a aborda această problemă, deoarece instanțele comune au avut destule ocazii să remedieze pretinsa eroare în interpretarea lor.

32. Presupunând chiar, așa cum argumentează Guvernul, că judecătorii au greșit atunci când au refuzat să suspende procedura de recurs, o astfel de omisiune nu îi poate fi imputată

reclamantei, care a informat instanțele despre existența celor două proceduri paralele (vezi, în special, paragraful 10 de mai sus).

33. În acest sens, Curtea subliniază că statul ar trebui să organizeze un sistem judiciar astfel încât să identifice procedurile înrudite și, acolo unde este necesar, să le conexeze sau să interzică instituirea unor noi proceduri cu privire la aceeași chestiune, pentru a evita reexaminarea unor cauze irevocabil soluționate pe calea unui apel deghizat, în sfera unor proceduri paralele [vezi, *mutatis mutandis*, *Roșca împotriva Moldovei*, nr. 6.267/02, § 25, 22 martie 2005; *Gjonbocari și alții împotriva Albaniei*, nr. 10.508/02, § 59, 23 octombrie 2007; și *Driza împotriva Albaniei*, nr. 33.771/02, § 69, CEDO 2007-... (extrase)].

34. Mai mult, Curtea observă că, în timp ce instanțele ordinare, în special instanța de ultim rang, și-au bazat hotărârile pe mai multe documente și depoziții ale martorilor, Curtea Supremă de Justiție a respins acțiunea din unicul motiv al nulității actului fals, fără a-și exprima o opinie cu privire la celelalte mijloace de probă sau, cel puțin, fără a explica de ce le-a înlăturat.

35. Din același motiv, Curtea consideră că această cauză este mult diferită de Cauza *Stoicescu*, menționată mai sus, în care singurul act de proprietate al reclamantului asupra proprietății în litigiu, și anume certificatul de moștenitor, a fost ulterior anulat (vezi *Stoicescu*, menționată mai sus, §§ 57 și 58).

36. Curtea nu poate specula asupra modului în care s-ar fi finalizat cauza în cazul în care Curtea Supremă de Justiție (sau instanțele comune într-o nouă acțiune în revendicare) ar fi reanalizat restul probelor din dosar. Totuși, aceasta observă că situația creată nu îi poate fi imputată reclamantei și consideră că formularea unei noi acțiuni în revendicare ar supune-o unei sarcini disproporționate, ce nu poate fi justificată în circumstanțele speciale ale cauzei.

37. Considerentele de mai sus îi sunt suficiente Curții pentru a constata că o casare a Deciziei irevocabile din 21 mai 2001 nu reprezintă decât un apel deghizat și, folosindu-l, autoritățile nu au asigurat un just echilibru între interesele aflate în joc și astfel au încălcat dreptul reclamantei la un proces echitabil.

38. De asemenea, deoarece prin Decizia irevocabilă din 21 mai 2001 reclamanta a fost recunoscută ca proprietar al terenului în litigiu, reclamanta poate pretinde că are un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul adițional la Convenție, iar casarea deciziei respective după ce a rămas definitivă și a devenit irevocabilă și după ce a fost executată va constitui o ingerință în dreptul beneficiarului deciziei la o liniștită posesie a aceluși bun (vezi *Brumărescu*, menționată mai sus, § 74). Presupunând chiar că o astfel de ingerință ar putea fi considerată că servește unui interes public, Curtea constată că ea nu era justificată, deoarece nu a fost păstrat un just echilibru, iar reclamanta a fost obligată să suporte o sarcină individuală și excesivă (*Brumărescu*, menționată mai sus, §§ 75-80).

39. Pentru toate aceste motive, Curtea respinge excepția preliminară a Guvernului și constată că a avut loc o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, precum și încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

40. Conform art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

41. Reclamanta nu a formulat o cerere de reparație echitabilă. Prin urmare, Curtea consideră că nu se impune să îi acorde vreo sumă în acest sens (vezi, *mutatis mutandis*, *Arsenovici împotriva României*, nr. 77.210/01, § 55, 7 februarie 2008).

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. unește cu fondul și respinge excepția preliminară a Guvernului;
2. declară cererea admisibilă;
3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;
4. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Întocmită în limba engleză, apoi comunicată în scris la data de 23 septembrie 2008, în aplicarea art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Santiago Quesada,

grefier